

ВУК
КАРАЏИЋ

ТАЈНА
ИСТОРИЈА
МИЛОШЕВЕ
Србије

Приредио
Дејан Михаиловић

■ Laguna ■

Copyright © 2017, избор и приређивање Дејан
Михаиловић
Copyright © овог издања 2017, ЛАГУНА

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Садржај

Дејан Михаиловић: *Баруџом њо харџији* 9

ОСОБИТА ГРАЂА ЗА СРПСКУ ИСТОРИЈУ НАШЕГА ВРЕМЕНА

Увод. 31

I СПРДЊА

Посвета 35

Венерическа болест 37

Проба 39

Бињикташ 40

Тужба 42

Зајам 43

Милосница 45

Поздрав 46

Пуномоћије. 47

Савет.	.48
Депутирац	.49
Пасош	.50
Писар цара Душана	.54
Печат	.56
Одговор на писмо.	.57
Копије.	.58
Лепа Милица и два мужа	.59
Службено писмо	.62
Музара	.63
Лечење.	.64
Лек за зубобољу	.65
Грејање	.66
Пуштање крви	.68
Завађање	.70
Маџарско венчање	.74
Позајмица	.77
Пожуривање	.78
Ни пет ни девет	.79
На великој међави	.81
Испречио се	.82
Убоји	.83

II САМОЉУБИЈЕ И ПРЕЗРЕНИЈЕ СВИЈУ ДРУГИ ЉУДИ

Увод	.87
Добрачина плата	.89

Заслуге Томе Вучића Перишића	90
Сабља Вуице Вулићевића	91
Васа Поповић, први љубимац.	92
Поученије шабачког владике Герасима	93
Руско ордење.	94
Титулисање.	96
Печат и барјак	98
Подела берата	99
Лепи предмети.	101
Кочијашко седиште.	103
Црквени столови	104
Заход.	105
Кога буде треба да једу	106
Будале	107
Горњи бој.	108

III САМОВОЉНА И НЕОГРАНИЧЕНА ВЛАДА

Увод	113
Мелентије Никшић	114
Архимандрит Глигорије	117
Павле Цукић	118
Милић Радовић	122
Марко Абдула	123
Младен Миловановић	124
Пера из Селевца	126
Андрија Јокић	127

Алекса Поповски	129
Батине и друге казне	133
Расељавање, отимање, кулук	137
Женидбе и удаје	150

IV ЉУДИ КОЈИ СУ ОКО МИЛОША

I. Из други земаља

Павле Годоровић	155
Учитељ Андрија из Сремских Карловаца	157
Ђорђе Поповић Ђелеш	159
Сима Урошевић	161
Аврам Петронијевић Стјекић	163
Димитрије Давидовић	165
Јаков Јакшић	168
Цветко Рајовић	170
Стефан Радичевић	173

II. Из Србије

О смрти Павла Радомировића	176
--------------------------------------	-----

ДОДАТАК

Писмо кнезу Милошу (од 12/24. априла 1832)	181
---	-----

<i>Хронологија живота и рада Вука Стефановића Караџића . . . . .</i>	229
--	-----

ОСОБИТА ГРАЂА ЗА
СРПСКУ ИСТОРИЈУ
НАШЕГА ВРЕМЕНА

УВОД

Кад сам описивао славна дела Милоша Обреновића, потомство има право тражити од мене описаније и његова моралнога карактера и рђави дела. Стање мога здравља не допушта ми за сад (а може бити да већ неће никад ни допустити), да о томе што редом напишем; него сам се наканио, као уочи смрти, само да побележим без и кака реда, како ми што на ум падне, па ако мени смрт не допусти, да од ови белега по могућству књигу начиним, да ако се за то кадгод какав други, још бољи од мене, мајстор нађе.

Док је Милош за Кара-Ђорђијна времена живео под власти брата свога и Кара-Ђорђија, био је истина, колико сам ја дознати могао, у реду мирни и поште-ни војвода, као што је, може бити мало *йоеџически*, казано у житију његовом на страни 50-ој; но сад, као што сам га ја јесенас у Србији оставио, он нити зна што је греота, ни што је срамота, нити и најмање савести у срцу своме има: најкраће рећи: он се може назвати правим тираном и највећим безакоником.

Камо срећа, кад се ово делима његовим не би посведочило, него кад би се ја у лажи уватио!

Мени се чини, да ће се најлакше представити портрет Милошева живота у власти и господству, кад му се опише ови пет главни својства његови: I. Спрдња, II. Самољубије и презреније свију други људи, III. Самовољно владање и управљање земљом и народом, IV. Непостојанство и лаж, V. Домаћи живот.

I СПРДЊА

Милош је човек од природе морао бити весео и шалвив, а по том у послодству и у бесполицы мало помало дошло је дошерао, да му се сад ништа тако не мили, као срдња. Са срдњом се време бесполено проводи, са срдњом се бриа разбија, са срдњом се руча и вечера, са срдњом се сва државна дела свршују, са срдњом се и Боју у цркви моли. Који најбоље зна са собом и с дружим људма срдњу збијати, онај је најспособнији да се прими у двор за министра; а без те способности ни се ко прима, ни се у двору дуго одржати може, ако би се како случајно и примио. Али је свагда Милош коловођа у збијању срдњи, и срдња се само с оним сме збијати што он оће; и тошво нико шу мајсторију не зна боље од њеа. Што је срдња коме на већу срамоту или штеју, то је славнија и шовљнија, и дуже се шомиње и дружима пришева. Ја ћу овде само неколико примера о том да назначим.

Посвета

Некакав сирома поп однекуд са села донесе у Крагујевац 1828. године некаку црквену књигу (сад управо не знам, или је био Требник, или Псалтир) да прода, па је у Милошевом двору на диванани остави код архимандрита (садашњег митрополита) Мелентија Павловића, а он отиде у чаршију некаким другим послом. Кад Милош потом изиђе на диванану, и на питање: кака је то књига? дозна, чија је, и зашто је онде донесена, он је бржебоље узме, па с детињском радости смејући се утрчи у канцеларију к Давидовићу, који је за асталом нешто писао, и дајући му је отворену, рече му:

– Деде, напиши ми овде (у почетку књиге на белом листу): *Пој Н.* (не опомињем се сад, како му је било име) *јебао кобилу, ја се онда зайойио.*

Давидовић не рекавши ни једне речи узме књигу, и запише све, што му се заповеда, смејући се и сам. Милош бржебоље узме књигу, и потрчи на

диванану; но тек што изиђе на врата, а он се опет поврати, па поднесавши отворену књигу пред Давидовића, запита га:

– Које оно године Ибраим-паша долази на Делиград?

Кад Давидовић на питање то стане муцати, ја му одговорим:

– 1806-те.

А он онда:

– А! А! 1806-те; деде још дометни овде: И то је било у Топољаку 1806-те године, и томе је сведок Пеша чауш, и Симо барјактар.

Давидовић сврши и то. Пошто Милош изнесе књигу напоље, и остави је, где је и била, дође и поп из чаршије.

Сад свака нека себи представи, у којој је сметњи и с којом срамотом сиромаштво морао све ово, пред Милошем и пред Мелентијем и пред другим различним људма, сам читати, и још, осим подсмја, укор слушати, зашто му се такве ствари по књизи написане налазе!

Венерическа болест

Кад Ђоку Протића, члена великога суда, 1829. године пошаљу у Цариград, жена му се код куће, у Крагујевцу, прокурва, учини велике трошкове, и добије венерическу болест.

Милош дознавши од своји људи, да је и Ђока још у Едренету, путујући у Цариград, добио венерическу болест, с великом радости јави то жени његовој, тешећи је да се не боји, што је тако несрећна; и тако јој је у напредак једнако јављато стање Ђокине болести. Кад Ђока 1830. године дође на траг, и с највећом спрдњом стане се судити са женом, тражећи да се распусте, Милош преко своји секретара не само што је у свачему поучи, како ће се, на највећу Ђокину, а и своју, срамоту одговарати, него јој начини и рачун од потрошени новаца, у коме је између осталог стајало, *да је дала 200 іроша мушійулука шайтарину, који јој је донео ілас из Цариграда, да је Ђока добио венерическу болесій.*

Овај је рачун читан пред Ђоком и пред његовом женом и пред читавом комесијом у авлији под ладником, или, управо рећи, на сокаку. Да не помисли ко, да је Милош имао што с Ђокином женом, Боже сачувај! Него је ово чињено, као и друго готово све што се чини, само из радости, другоме човеку учинити срамоту и штету. Како се ова знатна парница свршила, то ће се на другоме месту описати.

Проба

Године 1820. дотера некака жена мужа свога Милошу на суд, да се распусти с њиме, што не може брачну дужност да извршује (онда се и у оваким, као и у свима другим, парницама испитивало и судило на пољу: Милош са судијама стане или седне на диванани, а парничари доле, између момака, по авлији).

Кад се муж стане изговарати, да жена нема право, што га за то тужи, онда ји у по подне одведу у једну зграду, и натерају ји, пред толиким момцима, који су око њи стајали, да учине пробу.

Бињикташ

Године 1822. дође у Крагујевац из Земуна неки стари учитељ, Петар Димчоглија, да тражи учитељску службу; и не имајући онде никога позната, ко би га препоручио, у недељу по свршетку службе пристаје из цркве за Милошевом пратњом и дође у двор. Пошто Милош с митрополитом Агатангелом и још с некима од знатније господе изиђе на диванану, Димчоглија доле у конаку приступи к Амици (кога ћемо на своме месту гледати подобро да опишемо), видећи, како по оделу, тако и по чести, коју му други дају, да је он онде некакав велики човек (као што је и у струку), и по европејском обичају држећи капу у руци каже му, ко је, и шта је рад. Амица га одма запита:

– А знаш ли ти штогод?

Димчоглија помисливши, да говори с каким у том послу вештим човеком, одговори му на то, да је он био у Земуну учитељ толико година, да његови

Ђака има већ прота и капетана, и да он зна деци предавати аритметику, ортографију, етимологију и т. д. Саслушавши Амиџа од њега ове речи, које у свом веку нигда пре није чуо, пружи руку на бињикташ (округао повисок камен, који је у авлији намештен, те Милош с њега коња узјаује), говорећи му:

– Видиш ли онај камен? Он је за то онде намештен, да с њега тако учени људи, као ти што си, говоре Господару, што имају; него иди се попни онде, па вичи горе на диванану, шта си рад, а Господар ће одозго чути, и даће ти, шта желиш.

Старац сирома, не знајући ништа за крагујевачке спрдње, без и кака поговора изиђе, те се попне на камен, и дигнувши главу к диванани стане викати, ко је, и молити се за учитељску службу. Милош се одма осети, да је то Амиџин посао, и са свим својим друштвом стане се гротом смејати, као и остали доле што су чинили. Кад старац види смеј са свију страна, он онда тек позна, да је преварен, и сишавши с камена, сакрије се негде од срамоте, и окани се више у Србији учитељства тражити.

По том је било ушло у обичај, те су и с ондашњим људма, који су долазили што да траже или на што да се туже, често таку спрдњу збијали, док уз Ђакову буну народ и на то није викао, те се после укине.

Тужба

Године 1830, баш у оно доба, кад се око закона у највећи јек радило, дође у Крагујевац неки стари учитељ, Јаков Аднађевић, и преда Милошу писмену тужбу на његова ортака Милутина Гарашанина, који с кућом седи у Гроцкој, да му је од учења деце нешто остао дужан, па неће да плати. На овој истој тужби Аднађевића напише се Гарашанину оваки поздрав: „Ако си дужан, као *шио ње Аднађевић њужи, њлаји му; ако ли ниси дужан, а њи ња одведи у суд, ње му удари 25 баѡина*“, па се да Аднађевићу на траг, и каже му се, да је носи у Гроцку Гарашанину!

Овде још само то треба назначити, да од Гарашанина, као од Милошева ортака и побратима, а ионако бесна човека, зазиру и судије и сви остали чиновници; иначе Аднађевић не би дошао у Крагујевац да га тужи Милошу, него би га тужио његовој надлежној власти, то јест суду Београдскоме.

Зајам

Неки Београдски трговчић, Никола Андесилић, отиде прошавшега лета у Крагујевац, те заиште у Милоша новаца у зајам, као што многима даје. Милош му обрече дати, него да дође у Топчидер, кад чује, да је он онде дошао.

Кад Милош дође у Топчидер и Андесилић му се пријави, он му одговори, да ће му дати одговор преко свога секретара Давидовића; но Давидовић на скоро по том отиде с Милошем у Крагујевац и не саставши се с Андесилићем. Зато Андесилић пише Давидовићу, и јави му, како му је Милош казао, и пита га, еда он о томе што зна, и би ли му каквагод одредни одговор дати могао.

Писмо ово дође у Крагујевац пошто је Давидовић био отишао у Цариград, и отворивши га у канцеларији, Амица по заповести Милошевој пошаље Андесилићу две полице по 400 талира на два Београдска трговца, Николу Бадемлију и некога

Стерију, и пише му, да је он место Давидовића његову молбу Господару опоменуо, и да се Господар смиловао, те му ето у приложеним полицама шаље 800 талира. Андесилић, мислећи, да је управо тако, као што се пише, покаже полицу најпре Бадемлији, који, знајући да је заиста Милошу дужан, потпише је, да ће до толико дана платити; Стерија пак, који је бивао више пута у Крагујевцу, а новаца није имао, призна такођер да је Милошу дужан, но полице не тедне потписати, изговарајући се, да ће он да иде у Крагујевац, да се моли, да га још причекају.

Кад за овај посао чује Милошева жена, којој су и Бадемлија и Стерија били нешто своје, а на Андесилића је опет мало мрзила, што има лепу младу жену, коју је и Милош познавао, она призове Андесилића к себи, те га добро испсује, и запрети му, да за те полице више не спомиње ни Бадемлији ни Стерији.

(Ја не знам управо, или је ова спрдња зато чињена, што су и Бадемлија и Стерија били у имању мало посрнули, као и Андесилић; или, што су прва двојица некакe својте Милошевој жени, па само њој уз пркос тели су да ји срамоте).

Милосница

Године 1829. наручи Милош Мијаилу Герману, пуномоћноме Српском депутирцу код двора Рускога, те му негде у Руској војсци купи и пошаље две кобиле; но кад кобиле дођу у Крагујевац, једна само буде по вољи, а друга не, зато Милош под именом Амиџиним пише Герману, да од они двију кобила, што му је послао, само ће једну он узети, а другу ће му вратити натраг, *тје је може ујоиребиџи месџо милоснице која ѿа је, као шџо се чује, и онако остџавила, а он без ѿичке живиџи не може.*

Поздрав

Чини ми се у истоме писму (које је писао Милошев секретар Аврам Петронијевић својом руком) писато је Герману:

„Да Бог да, јебали те по Букрешу Козаци, Калмуци, Татари“, и т. д.